

Ναρκωτικά και Εξαρτήσεις

Η αξιολόγηση του ισχύοντος νομοθετικού πλαισίου και νομικού συστήματος στην Κύπρο ως προς τους χρήστες ναρκωτικών

**Ευανθία Μενελάου, Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια Νομικής Σχολής
Ευρωπαϊκού Πανεπιστημίου Κύπρου**

Στο άρθρο αυτό επιχειρείται η αξιολόγηση του νομοθετικού πλαισίου και νομικού συστήματος της Κύπρου σε σχέση με τους χρήστες ναρκωτικών, καθώς επίσης αναλύεται σχετική σημαντική κυπριακή νομολογία.

Ναρκομανής είναι κάποιος που χρησιμοποιεί το σώμα του για να πει στην κοινωνία ότι κάτι δεν πάει καλά^[1]. Οι ναρκομανείς όλο και αυξάνονται με τα σημερινά δεδομένα, για αυτό και κύριος σκοπός του παρόντος άρθρου είναι η αξιολόγηση του ισχύοντος νομοθετικού πλαισίου και νομικού συστήματος στην Κύπρο ως προς την έννομη ρύθμιση της χρήσης ναρκωτικών ουσιών. Για τα ναρκωτικά γίνεται λόγος καθημερινώς, σε όλες τις ομάδες του πληθυσμού ανά το παγκόσμιο. Οι περισσότεροι άνθρωποι έχουν ήδη έρθει σε επαφή με τα ναρκωτικά, είτε βιώνοντας προσωπικά μια εμπειρία, είτε αντικρίζοντας από απόσταση είτε απλώς ακούγοντας για το φαινόμενο αυτό. Είναι ένα ζήτημα το οποίο για πολλούς θεωρείται ταμπού, όμως όλοι γνωρίζουν ή οφείλουν να γνωρίζουν για το φαινόμενο αυτό που μαστίζει σήμερα την κοινωνία. Το φαινόμενο των ναρκωτικών αποτελεί ένα πρόβλημα πολυσύνθετο και πολυδιάστατο αλλά και διαδεδομένο σε όλη την υφήλιο. Πολυσύνθετο γιατί ακριβώς έχουν εκφραστεί ποικίλες απόψεις ως προς το πρόβλημα των ναρκωτικών και πολυδιάστατο γιατί στο σύνολό του περιλαμβάνει διάφορες πτυχές και διαστάσεις.

Μία από τις διαστάσεις του φαινομένου αποτελεί η ομάδα των χρηστών. Με αυτή την προέκταση καταπιάνεται και το παρόν άρθρο έχοντας ως στόχο μέσα από την αξιολόγηση

του ισχύοντος νομοθετικού πλαισίου και νομικού συστήματος της Κύπρου, η οποία ακολουθεί πολιτική καταστολής, να αναδείξει καταρχάς την αντιμετώπιση που δέχονται οι ίδιοι οι χρήστες ναρκωτικών. Ειδικότεροι στόχοι του άρθρου είναι επίσης η εξέταση της αποτελεσματικότητας ορισμένων ρυθμίσεων ως προς την πολιτική που εφαρμόζει η Κύπρος αλλά και της ανάγκης αναθεώρησης των ήδη θεσπισμένων κανόνων. Επομένως, το φαινόμενο των ναρκωτικών θα εξεταστεί μόνο από την σκοπιά των χρηστών, χωρίς να γίνει αναφορά στις υπόλοιπες ομάδες που εμπλέκονται με τα σοβαρά αδικήματα της διακίνησης και εμπορίας. Για το άρθρο αυτό, ο όρος «χρήστες» θα χρησιμοποιηθεί με τη στενή του όρου έννοια και περιλαμβάνει τα άτομα που προβαίνουν σε χρήση ουσιών και μόνο, χωρίς να εμπλέκονται σε άλλες πράξεις όπως διακίνηση ή προμήθεια προς εξασφάλιση της δόσης τους. Η μεθοδολογία στην οποία στηρίχτηκε το παρόν άρθρο είναι κυρίως βιβλιογραφική, καθώς επίσης και διερευνητική και εδράζεται στη συλλογή εγχειριδίων, άλλων άρθρων, εκθέσεων και ερευνών των διαφόρων φορέων σε εθνικό και σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Χωρίστηκε επίσης σε επιμέρους κεφάλαια, ούτως ώστε να βοηθήσει τον αναγνώστη να κατανοήσει καταρχάς χρήσιμες έννοιες επί του αντικειμένου, να γνωρίσει περαιτέρω τις πτυχές του ισχύοντος νομοθετικού πλαισίου,

«Οι περισσότεροι άνθρωποι έχουν ήδη έρθει σε επαφή με τα ναρκωτικά»

^[1] Stella Adler (1901 – 1992), Αμερικανίδα ηθοποιός & δασκάλα υποκριτικής

Κυπριακό Ποινικό Δίκαιο

να ενσκήψει μέσα στη δικαστηριακή πρακτική που ακολουθείται, ώστε στο τέλος να καταλήξει στη διαπίστωση ορισμένων συμπερασμάτων.

Ως προς το φαινόμενο των ναρκωτικών, η βιβλιογραφία είναι αχανής. Με το πέρασμα των χρόνων οι κοινωνίες μεταλλάσσονται, με συνέπεια να μεταλλάσσονται και οι απόψεις που εκφράζονται κατά καιρούς. Στη σημερινή ευρωπαϊκή κοινότητα, ως μικρογραφία του υπόλοιπου κόσμου, φαίνονται να υπάρχουν τρεις κύριες πολιτικές που εφαρμόζονται σε σχέση με τη χρήση ναρκωτικών. Η πιο φιλελεύθερη πολιτική εκφράστηκε από την Πορτογαλία, η οποία προχώρησε με νόμο στην αποποινικοποίηση της χρήσης και κατοχής για προσωπική χρήση όλων των ναρκωτικών ουσιών. Στο δρόμο της αποποινικοποίησης προχώρησε και η κυβέρνηση της Ισπανίας, ωστόσο μόνο ως προς την κάνναβη. Άλλη πολιτική που εφαρμόζεται στην Ευρώπη είναι η πολιτική της ανοχής, με πρωτοπόρο τη χώρα της Ολλανδίας, πολιτική που εφαρμόζεται πάνω από τριάντα χρόνια. Σε αυτήν τη περίπτωση οι ναρκωτικές ουσίες παραμένουν παράνομες, ωστόσο οι αρχές δείχνουν μια ανοχή ως προς τη χρήση αυτών. Η τρίτη πολιτική ως προς τα ναρκωτικά, που εξακολουθεί να εφαρμόζεται από διάφορα κράτη της Ευρώπης, είναι αυτή της καταστολής, όπου κάθε επαφή με τα ναρκωτικά θεωρείται ποινικό αδίκημα, είτε πρόκειται για χρήση είτε για διακίνηση. Τέτοια πολιτική καταδίωξης εφαρμόζει τόσο η Ελλάδα όσο και η Κύπρος μεταξύ άλλων χωρών όπως Νορβηγία, Σουηδία, Γερμανία κ.α. Κατά συνέπεια οι κύριες σχολές που φαίνεται να επικρατούν σήμερα είναι αυτές αφενός της πολιτικής της αποποινικοποίησης της χρήσης ουσιών, στην οποία μπορεί να ενταχθεί και η πολιτική ανοχής, και αφετέρου η αντίθετη πολιτική της καταστολής.

Το παρόν άρθρο χωρίζεται σε τέσσερα κυρίως κεφάλαια. Στο πρώτο κεφάλαιο παρουσιάζονται κάποιοι χρήσιμοι ορισμοί, οι οποίοι θα βοηθήσουν στην κατανόηση του αντικειμένου γενικότερα. Στο δεύτερο κεφάλαιο γίνεται επισκόπηση του ισχύοντος νομοθετικού πλαισίου στην Κύπρο, με αναφορά όλων των θεσπισμένων νόμων και διεθνών συμβάσεων. Στη συνέχεια, το τρίτο κεφάλαιο του άρθρου παρουσιάζει διάφορες θέσεις που εκ-

φράστηκαν μέσα από ενδεικτικά αναφερόμενη νομολογία του Ανώτατου Δικαστηρίου, αφού η δικαστική απόφαση έχει σημαντική θέση στο κυπριακό νομικό σύστημα και συνιστά πηγή δικαίου. Μέσα από την δικαστηριακή πρακτική που αναλύεται στο τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζεται η αντιμετώπιση που λαμβάνουν οι χρήστες καθώς και τα σημεία σύγκλισης και απόκλισης της νομολογίας. Τέλος, το τέταρτο κεφάλαιο παρουσιάζει μια διαπίστωση ως προς την ισχύουσα πολιτική καταστολής στην Κύπρο και εισάγει μια εναλλακτική προσέγγιση, αυτήν της πολιτικής της αποποινικοποίησης της χρήσης. Με το κεφάλαιο των συμπερασματικών κρίσεων ολοκληρώνεται το άρθρο αυτό, όπου εκφράζονται τα τελικά συμπεράσματα και προτείνονται μέτρα αναθεώρησης του κυπριακού νομικού συστήματος όσον αφορά την ομάδα εκείνη των χρηστών ναρκωτικών.

Κύριος στόχος του παρόντος άρθρου είναι να καταφέρει να εντάξει τον αναγνώστη στη διαδικασία του προβληματισμού, αντικρίζοντας από μια άλλη σκοπιά την ομάδα εκείνη των χρηστών ουσιών και πώς εν τέλει αυτοί αντιμετωπίζονται από το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο της χώρας.

1. ΟΡΙΣΜΟΙ

1.1 Ναρκωτικά

Για τα ναρκωτικά έχουν δοθεί διάφοροι ορισμοί, αναλόγως της επιστήμης που μελετά το φαινόμενο. Επομένως από την επιστήμη της φαρμακολογίας και της χημείας ναρκωτικό θεωρείται κάθε φυσική ή τεχνητή ουσία που επεμβαίνει και μεταβάλλει την ψυχολογική ή διανοητική δραστηριότητα ενός ανθρώπου. Ο φαρμακολογικός ορισμός δεν καλύπτει μόνο τις ουσίες που θεωρούνται ως τα κατεξοχήν ναρκωτικά, αλλά επίσης και ουσίες όπως η αλκοόλη, η νικοτίνη, η καφεΐνη καθώς και άλλα προϊόντα που αποκαλούνται σήμερα στην καθομιλουμένη ως ψυχοφάρμακα, μεταξύ των οποίων τα ηρεμιστικά χάπια, τα αναλγητικά και τα υπνωτικά. Από την αντίθετη πλευρά, η νομική επιστήμη θεωρεί ως ναρκωτικά ορισμένα προϊόντα μόνο, η χρήση των οποίων ενδεχομένως να είναι ιδιαίτερα επικίνδυνη τόσο για το άτομο όσο και για την κοινωνία. Η νομική επιστήμη δεν σταματά μόνο στον ορισμό αυτό, αλλά κατατάσσει περαιτέρω τις διάφορες ουσίες σε αυτές όπου η

«Η πιο φιλελεύθερη πολιτική εκφράστηκε από την Πορτογαλία, η οποία προχώρησε με νόμο στην αποποινικοποίηση της χρήσης και κατοχής για προσωπική χρήση όλων των ναρκωτικών ουσιών»

Ναρκωτικά και Εξαρτήσεις

χρήση, το εμπόριο και η κατοχή τους θεωρούνται παράνομα, και σε άλλες όπου η παραγωγή, το εμπόριο και η κατοχή τους ελέγχονται αυστηρά και περιορίζονται για την ιατρική και μόνο χρήση. (Στυλιανού, 2000, σ.19). Επομένως ένας ευρύς ορισμός για τα ναρκωτικά, συνδυάζοντας στοιχεία των δύο επιστημών, θα μπορούσε να αναφέρεται σε ουσίες, φυσικές ή τεχνητές, οι οποίες επιδρούν στο κεντρικό νευρικό σύστημα του ανθρώπου, μεταβάλλουν την αντίληψη, τα συναισθήματα και τη συμπεριφορά του, δημιουργώντας του εξάρτηση από αυτά, η χρήση των οποίων απαγορεύεται από συγκεκριμένους θεσπισμένους νόμους της πολιτείας. Τα ναρκωτικά είναι ουσίες που επιδρούν στον εγκέφαλο και εν τέλει προκαλούν εθισμό, αφού οι άνθρωποι που τα χρησιμοποιούν θέλουν να βιώσουν τις συνέπειες αυτών και έχουν ως σκοπό να βρεθούν κάτω από την επήρειά τους. Στο κυρίαρχο νομικό σύστημα ο περί ναρκωτικών φαρμάκων και ψυχοτρόπων ουσιών νόμος 29/1977 κάνει λόγο για ελεγχόμενα φάρμακα^[2] τα οποία περιλαμβάνουν οποιαδήποτε ουσία ή προϊόν η οποία καθορίζεται στο Μέρος I, II και III του Πρώτου Πίνακα του νόμου, όπου προσδιορίζεται επίσης και η τάξη φαρμάκων στα οποία ανήκει κάθε ελεγχόμενο φάρμακο. Καταλήγοντας, για το παρόν άρθρο ο όρος ναρκωτικά αντιστοιχεί στα παράνομα ελεγχόμενα φάρμακα που ορίζει ο ίδιος ο νόμος.

1.2 Εξάρτηση

Η χρήση ναρκωτικών ουσιών σε πολλές περιπτώσεις ενδεχομένως να επιφέρει ως συνέπεια την εξάρτηση στο άτομο που προβαίνει σ' αυτήν, εξάρτηση που μπορεί να είναι τόσο σωματική όσο και ψυχοσυναισθηματική, με τη μία να συνδέεται άμεσα με την άλλη. Αξίζει να σημειωθεί πως γενικότερα προτιμάται ο όρος εξάρτηση από τοξικές ουσίες παρά ο όρος τοξικομανία, και αυτό διότι αν γίνει χρήση ή κατάχρηση μιας τοξικής ουσίας, δημιουργείται στο άτομο μια εξάρτηση από την ουσία αυτή, σωματική ή ψυχική ή και οι δυο. Καταρχάς, σωματική ή βιολογική εξάρτηση υπάρχει όταν το άτομο φτάνει σε τέτοιο βαθμό, που χρειάζεται και αναζητά απαραίτητα μια ορισμένη ουσία/ ναρκωτικό, ούτως ώστε να επανέλθει σε φυσιολογική λειτουργία

ο οργανισμός του. Το άτομο επαναλαμβάνει τη χρήση της τοξικής ουσίας, για να αποφύγει τις δυσάρεστες σωματικές διαταραχές που προκαλεί η διακοπή ή η ανεπαρκής δόση της, συμπεριφορά γνωστή και με τον όρο σύνδρομο στέρησης (Λιάππας, 2003, σ.20). Ωστόσο και η ψυχοσυναισθηματική εξάρτηση του ατόμου που κάνει χρήση ναρκωτικών είναι επίσης πολύ έντονη και συνδέεται άμεσα με την σωματική του εξάρτηση, αφού οι χρήστες αναζητούν τα ναρκωτικά για τη ψυχική τους ισορροπία, όπου κατά τη χρήση τους βιώνουν διάφορα συναισθήματα, ευδιαθεσία, φαντασιώσεις ή παραισθήσεις αναλόγως της καταναλωμένης ουσίας. Η Επιτροπή του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας έχει καθορίσει την ψυχική εξάρτηση ως την αίσθηση ικανοποίησης και ψυχολογική τάση που απαιτεί περιοδική ή συνεχή λήψη ορισμένης ουσίας, έτσι ώστε να παραχθεί το επιθυμητό αποτέλεσμα ή να αποτραπεί η δυσφορία. Είναι, επομένως, η τάση για συνέχιση της λήψης της ουσίας, ούτως ώστε ο χρήστης να συνεχίζει να απολαμβάνει την αίσθηση ευεξίας που του δημιουργείται. (Στυλιανού, 2000, σ.23)

Για το βαθμό και κυρίως για το είδος της εξάρτησης που βιώνει ο κάθε χρήστης τοξικών ουσιών, ένα μεγάλο μέρος της ευθύνης αποδίδεται και στο είδος της τοξικής ουσίας που καταναλώνει. Δεν είναι τυχαίο το γεγονός πως γίνεται διάκριση σε μικρή τοξικομανία όπου κατατάσσεται η καφεΐνη και η νικοτίνη του καπνού, και σε μεγάλη, όπου εδώ κατατάσσονται τα διάφορα ναρκωτικά και τα παράγωγά τους. Στην καθομιλούμενη και πάλι γίνεται διάκριση και έτσι πολλές φορές γίνεται λόγος για ελαφρά ναρκωτικά, όπως η κάνναβη, και τα σκληρά ναρκωτικά όπως η κοκαΐνη, η ηρωίνη κλπ. Όπως ορθώς υποστήριξε ο Γιάννης Λιάππας, αυτοί οι όροι δεν αποδίδουν ωστόσο την πραγματικότητα, γιατί και στο πιο ελαφρύ ναρκωτικό κρύβεται συχνά μεγάλος κίνδυνος για τη δημόσια υγεία. (Λιάππας, 2003, σ.30). Η εξάρτηση επομένως που προκαλείται από την χρήση τοξικών ουσιών είναι μια κατάσταση ψυχική αλλά και σωματική, που απορρέει από την αλληλεπίδραση ενός ζωντανού οργανισμού και μιας τοξικής ουσίας. Χαρακτηρίζεται επίσης και από άλλες αντιδράσεις συμπεριφοράς, που πάντα εμπε-

« Τα ναρκωτικά είναι ουσίες που επιδρούν στον εγκέφαλο και εν τέλει προκαλούν εθισμό, αφού οι άνθρωποι που τα χρησιμοποιούν θέλουν να βιώσουν τις συνέπειες αυτών και έχουν ως σκοπό να βρεθούν

^[2] Άρθρο 2 και 3 του Νόμου 29/1977.

Κυπριακό Ποινικό Δίκαιο

ριέχουν και τη ψυχική ανάγκη του ατόμου αυτού να παίρνει την τοξική ουσία είτε περιστασιακά είτε κατ' εξακολούθηση, για να βιώνει την ψυχική ενέργεια και ευφορία που του προσφέρει, αποφεύγοντας το δυσάρεστο συναίσθημα που προκαλεί η απουσία της. (Στυλιανού, 2000, σ.21). Η εξάρτηση επομένως είναι η κύρια συνέπεια που επιφέρει συνήθως η χρήση ναρκωτικών.

1.3 Κατηγοριοποίηση ναρκωτικών

Όταν γίνεται λόγος για τα ναρκωτικά, παράλληλα γίνεται λόγος και για τις κατηγορίες ναρκωτικών, οι οποίες προκύπτουν είτε δυνάμει θεσπισμένων νόμων ενός κράτους είτε βάσει των προκαλούμενων συνεπειών τους. Τα ναρκωτικά κατά συνέπεια μπορούν να διακριθούν σε διάφορες ομάδες αναλόγως με τα κριτήρια που χρησιμοποιούνται. Υπάρχει καταρχάς η ομάδα με τις παράνομες και τις νόμιμες ουσίες, οι οποίες διέπονται περαιτέρω από άλλους κανόνες.^[3] Για την ταξινόμηση όμως των τοξικών ουσιών σε κατηγορίες συνήθως χρησιμοποιούνται ως κριτήρια τα χαρακτηριστικά της προκαλούμενης εξάρτησης του κάθε χρήστη και βάσει των συνεπειών που έχει η ναρκωτική ουσία στην ανθρώπινη συνείδηση. Με όσα έχουν λεχθεί, βάσει των πιο πάνω κριτηρίων, οι διάφορες ουσίες και ναρκωτικά μπορούν να διακριθούν σε τρεις μεγάλες ομάδες. Η πρώτη ομάδα περιλαμβάνει τα κατασταλτικά του κεντρικού νευρικού συστήματος, που παρέχουν αγχολυτική κυρίως ενέργεια. Είναι αυτά δηλαδή που κατευνάζουν και ηρεμούν τον άνθρωπο, όπως είναι τα κοινά ηρεμιστικά χάπια, το αλκοόλ αλλά και η μορφίνη καθώς και η ηρωίνη. Η δεύτερη ομάδα περιλαμβάνει τα διεγερτικά, τα ναρκωτικά δηλαδή που διεγείρουν και δίνουν ενέργεια στο κεντρικό νευρικό σύστημα. Σ' αυτή την ομάδα ανήκουν και νόμιμες ουσίες όπως η νικοτίνη, η καφεΐνη αλλά και παράνομες όπως είναι η κοκαΐνη. Τέλος η τρίτη ομάδα ναρκωτικών περιλαμβάνει τα παραισθησιογόνα ναρκωτικά, αυτά δηλαδή που αλλάζουν την αντίληψη του ατόμου όταν κάνει χρήση

των ουσιών αυτών. Σ' αυτή την ομάδα ανήκουν μεταξύ άλλων η μαριχουάνα, το LSD και η έκσταση. Τα περισσότερα ναρκωτικά ταξινομούνται βάσει των πιο πάνω κατηγοριών. Μερικά από αυτά όμως είναι δύσκολο να κατηγοριοποιηθούν, όπως για παράδειγμα η κάνναβη η οποία χρησιμοποιείται πολλές φορές λόγω της καταπραυντικής της ενέργειας, αλλά σε μεγάλη ποσότητα μπορεί να προκαλέσει και αλλαγές στην αντίληψη. Είναι σημαντικό σ' αυτό το σημείο να επισημανθεί πως ο νόμος 29/1977 στον Πρώτο Πίνακα του παραρτήματος έχει ταξινομήσει τα ελεγχόμενα φάρμακα σε τρεις τάξεις, αναλόγως της επικινδυνότητας της ουσίας. Συνοψίζοντας, για τις περισσότερες ουσίες, ανεξαρτήτως κατηγορίας, χρησιμοποιείται ο όρος «ναρκωτικά», αν και όπως έχει ήδη αναφερθεί, δεν έχουν όλα τους ναρκωτική επίδραση.

1.4 Χρήστης ναρκωτικών

Το παρόν άρθρο όπως έχει ήδη αναφερθεί, έχει ως επίκεντρο τους χρήστες ναρκωτικών γι' αυτό και κρίνεται σκόπιμο να δοθεί ένας ορισμός ως προς την έννοια και κατηγορία αυτή. Ουσιοεξαρτημένος, καταρχήν, είναι ένα πρόσωπο που κυριαρχείται από την έντονη ανάγκη λήψης ελεγχόμενων εξαρτησιογόνων ουσιών, στο οποίο υπάρχει μεγάλου βαθμού έκπτωση στην προσωπική, εργασιακή, οικογενειακή και κοινωνική λειτουργικότητά του. Ο χρήστης είναι το πρόσωπο το οποίο κάνει συστηματική ή περιοδική χρήση ή κατάχρηση εξαρτησιογόνων ουσιών, στον οποίο και πάλι υπάρχει μεγάλου βαθμού έκπτωση στην προσωπική, εργασιακή, οικογενειακή και κοινωνική λειτουργικότητά του.^[4] Με τους πιο πάνω ορισμούς που περιέχονται στον Νόμο 41(Ι)/2016 προκύπτει πως ο ουσιοεξαρτημένος άνθρωπος εκ των πραγμάτων είναι και χρήστης, αλλά δεν συνάγεται και το αντίστροφο, αφού ένας περιστασιακός χρήστης ορισμένης ουσίας, ενδεχομένως να μην υπήρξε ποτέ εξαρτημένος. Διότι το εξαρτημένο σε κάποια ναρκωτική ουσία άτομο, είναι αυτό του οποίου ο οργανισμός και ψυχισμός του

«Η εξάρτηση επομένως που προκαλείται από την χρήση τοξικών ουσιών είναι μια κατάσταση ψυχική αλλά και σωματική, που απορρέει από την αλληλεπίδραση ενός ζωντανού οργανισμού και μιας τοξικής ουσίας»

^[3] Ως προς το σημείο αυτό, η νομιμότητα των ναρκωτικών ενδεχομένως να εξαρτάται από ορισμένους άλλους παράγοντες. Για παράδειγμα το αλκοόλ είναι ένα νόμιμο ναρκωτικό αλλά δεν είναι νόμιμο υπό τις περισσότερες περιπτώσεις για να αγοράζεται ή καταναλώνεται από άτομα κάτω των 18 ετών.

^[4] Άρθρο 2 «Ερμηνεία», του Περί Θεραπείας Κατηγορούμενων και Καταδικασθέντων Χρηστών ή Ουσιοεξαρτημένων Νόμου 41(Ι)/ 2016

Ναρκωτικά και Εξαρτήσεις

χρειάζονται μια συγκεκριμένη ποσότητα ουσίας, ανά συγκεκριμένα χρονικά διαστήματα, η έλλειψη της οποίας καταλήγει σε σοβαρές σωματικές και ψυχικές εκδηλώσεις όπου εμφανίζεται και το λεγόμενο «σύνδρομο στέρησης». Στα ουσιοεξαρτημένα άτομα η εύρεση και η κατανάλωση ουσιών αποτελεί υπέρτατο σκοπό, καθώς είναι αυτές που προγραμματίζουν και ελέγχουν τη ζωή του ουσιοεξαρτημένου ατόμου. Το συμπέρασμα αυτό προκύπτει από το γεγονός πως το ουσιοεξαρτημένο άτομο δεν είναι σε θέση να προγραμματίσει, να κρίνει ή να επιδιώξει στόχους κατά τρόπο ανάλογο ενός ατόμου με ισορροπημένη προσωπική και κοινωνική ζωή, ο οποίος δεν υφίσταται την εξάρτηση από ουσίες. Η κρίση και η αντίληψη των εξαρτημένων ανθρώπων δεν χαρακτηρίζονται από λογική και ανεξαρτησία σκέψης, ούτε από την ικανότητα ευθύνης των πράξεών τους, γιατί ναι μεν οι κινήσεις τους πηγάζουν από προσωπική επιλογή, αυτή η επιλογή όμως καθοδηγείται εν τέλει από την εξάρτηση (Καθαροσπόρη, 2008, σ.24)

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, όποιος κάνει χρήση ναρκωτικών δεν είναι αναγκαία ουσιοεξαρτημένος, αφού υπάρχουν διάφορα είδη τοξικών ουσιών με διαφορετικές συνέπειες αλλά και ποικίλοι τρόποι χρήσης, όπως είναι αυτός της περιστασιακής ή της ψυχαγωγικής χρήσης. Επομένως το παρόν άρθρο επικεντρώνεται καθαρά στο χρήστη ναρκωτικών, είτε αυτός είναι εξαρτημένος από τις ναρκωτικές ουσίες είτε απλώς προβαίνει σε περιστασιακή ή συχνή χρήση, χωρίς όμως να βιώνει τις συνέπειες της πλήρους εξάρτησης. Ο βασικός νόμος του 1977^[5] δεν προσδιορίζει την έννοια του χρήστη, παρά μόνο στο άρθρο 10 του Νόμου ποινικοποιεί το αδίκημα της χρήσης και λήψης οποιουδήποτε ελεγχόμενου φαρμάκου, με συνέπεια οι χρήστες, είτε εξαρτημένοι είτε περιστασιακοί να διώκονται ποινικά για το αδίκημα της χρήσης ή κατοχής ποσότητας ελεγχόμενου φαρμάκου για προσωπική χρήση.

2. Ισχύον νομοθετικό πλαίσιο στην Κύπρο

2.1. Εσωτερικό Δίκαιο

Η ισχύουσα νομοθεσία στην Κύπρο σε σχέση με τα ναρκωτικά θα μπορούσε να καταταχθεί σε δύο βασικές κατηγορίες: η μία περιλαμβάνει το εσωτερικό και η άλλη το διεθνές συμβατικό δίκαιο. Στο εσωτερικό δίκαιο ο βασικότερος νόμος με άμεση σχέση με τα ναρκωτικά είναι ο περί Ναρκωτικών Φαρμάκων και Ψυχοτρόπων Ουσιών Νόμος του 1977 με όλες τις τροποποιήσεις που έλαβαν χώρα, με πιο πρόσφατη αυτή του νόμου 57(Ι)/2016, καθώς επίσης και οι περί Ναρκωτικών Φαρμάκων και Ψυχοτρόπων ουσιών Κανονισμοί του 1977, οι οποίοι ρυθμίζουν τις εξαιρέσεις από ορισμένες πρόνοιες του βασικού Νόμου, κυρίως σε ό, τι αφορά την ομάδα των ιατρών, νοσοκόμων και φαρμακοποιών σχετικά με την κατοχή και προμήθεια απαγορευμένων ουσιών. Ο Νόμος του 1977 θεσπίζει πολιτική καταστολής σε ό, τι έχει να κάνει με την επαφή απαγορευμένων ουσιών. Από αυτό συνάγεται πως τόσο η κατοχή, χρήση και καλλιέργεια ελεγχόμενων φαρμάκων αποτελούν ποινικά αδικήματα κατά το κυπριακό νομικό σύστημα όπως είναι και η διακίνηση/προμήθεια/εμπορία και επομένως τιμωρούνται με ποινές φυλάκισης. Ωστόσο υπάρχει διαφοροποίηση στις ποινές και πάντα αναλόγως των συνθηκών διάπραξης του αδικήματος. Για παράδειγμα η εισαγωγή/εξαγωγή ναρκωτικών^[6] όπως επίσης η παραγωγή, κατασκευή και προμήθεια αυτών^[7], τιμωρούνται μέχρι και με δια βίου φυλάκιση αν αποτελούν ελεγχόμενα φάρμακα τάξεως Α' ή Β', ενώ η χρήση, κατοχή ή μεταφορά ελεγχόμενου φαρμάκου για προσωπική χρήση τιμωρείται με ποινή φυλάκισης που δεν υπερβαίνει τα δύο έτη αν είναι νέος παραβάτης κάτω των 25 ετών ή αν έχει λευκό ποινικό μητρώο.^[8] Ο νόμος αυτός με τις διάφορες τροποποιήσεις που επήλθαν, ειδήγαγε αρκετές ευνοϊκές ρυθμίσεις για το αδίκημα της χρήσης ή της κατοχής για προσωπική χρήση και κατοχύρωσε ρητά πως το αδίκημα αυτό καθίσταται λιγότερο σοβαρό αν ο παραβάτης είναι νεαρό πρόσωπο, αν παρασύρθηκε από άλλα άτομα, αν δεν είχε ανάμιξη με διακίνηση και εμπόριο, καθώς και αν

«Στα ουσιοεξαρτημένα άτομα η εύρεση και η κατανάλωση ουσιών αποτελεί υπέρτατο σκοπό»

^[5] Ο περί ναρκωτικών Φαρμάκων και Ψυχοτρόπων Ουσιών Νόμος 29/1977

^[6] Άρθρο 4(1) σε συνδυασμό με τον Τρίτο Πίνακα του Νόμου 29/77

^[7] Άρθρο 5 του Νόμου 29/77

^[8] Άρθρο 30(2) εδ. β' ο.π

Κυπριακό Ποινικό Δίκαιο

υπήρξε έμπρακτη μεταμέλεια του και λευκό ποινικό μητρώο.^[9] Αν και η προσπάθεια του νομοθέτη για ευνοϊκότερη μεταχείριση των χρηστών είναι σαφής, το πρόβλημα ωστόσο παραμένει όσον αφορά την ομάδα εκείνων των ατόμων που είναι κατ' εξακολούθηση χρήστες, αφού ο νόμος προνοεί μικρότερη ποινή φυλάκισης μόνο για τους νέους παραβάτες με λευκό ποινικό μητρώο. Επομένως οι χρήστες που δεν ανήκουν στους τελευταίους, εξακολουθούν να διώκονται ποινικά χωρίς να απολαμβάνουν ευνοϊκότερη μεταχείριση και κατά συνέπεια να τους επιβάλλονται συχνά τιμωρητικές ποινές φυλάκισης.

Νέα ρύθμιση ήρθε να εισάγει ο περί Θεραπείας Κατηγορούμενων και Καταδικασθέντων Χρηστών ή Ουσιοεξαρτημένων Ατόμων Νόμος 46(I)/2016. Αρχές του 2016 ψηφίστηκε νόμος από τη Βουλή των Αντιπροσώπων, ο οποίος προβλέπει την παραπομπή των εξαρτημένων ατόμων που κατηγορούνται/καταδικάζονται σε θεραπεία ως εναλλακτική επιλογή αντί της φυλάκισης, νόμος ο οποίος καταργεί τον προγενέστερο περί περίθαλψης και μεταχείρισης τοξικομανών Νόμο του 1992. Η πολιτική αυτή εφαρμόζεται και σε άλλα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και εκφράζει μια στροφή σε ό, τι αφορά την αντίληψη του προβλήματος των ουσιών εξάρτησης, κατατάσσοντάς το ως ένα πρόβλημα δημόσιας υγείας και όχι εγκληματικότητας. Η διέπουσα αρχή που αποτελεί το θεμέλιο εναλλακτικών μέτρων και παρεμβάσεων είναι η πεποίθηση πως η θεραπεία, η επανένταξη και γενικά η βελτίωση της ποιότητας ζωής του ουσιοεξαρτημένου ατόμου αποτελούν πρωταρχικό στόχο, σπάζοντας ταυτόχρονα το φαύλο κύκλο χρήση – εγκληματικότητα – φυλάκιση – αποφυλάκιση – χρήση (Αντιναρκωτικό Συμβούλιο Κύπρου, 2015, σ. 37-38). Ο νέος αυτός νόμος προβλέπει πως όταν ένας χρήστης ή ουσιοεξαρτημένος κατηγορηθεί ή καταδικασθεί από Δικαστήριο, το τελευταίο δύναται να εκδώσει διάταγμα θεραπείας με το οποίο θα εξουσιοδοτείται η παραπομπή του παραβάτη σε κέντρο θεραπείας. Εφόσον εκδοθεί το διάταγμα, η επιβολή ποινής αναστέλλεται, ώστε να υποβληθεί ο χρήστης σε θεραπεία, και αν τηρηθεί το θεραπευτικό αυτό συμβόλαιο παρουσιάζεται ξανά ενώπιον του

δικαστηρίου για να τον απολύσει. Αν όμως παραβιάσει οποιοδήποτε όρο του συμβολαίου, το Δικαστήριο τον καλεί για επιβολή ποινής.^[10] Ο νέος αυτός νόμος αποτελεί σημαντικό επίτευγμα αναθεώρησης του κυπριακού νομικού συστήματος ως προς τη θεώρηση του προβλήματος των ουσιών και της χρήσης ως πρόβλημα και όχι ως έγκλημα.

Στο εσωτερικό δίκαιο υπάρχουν επίσης και άλλοι σχετικοί με τα ναρκωτικά νόμοι. Σ' αυτούς ανήκει ο περί Παραγωγής και Εμπορίας της Βιομηχανικής Κάνναβης Νόμος 61(I)/2016, ο οποίος με την ψήφισή του επέφερε τροποποίηση στον βασικό νόμο του 1977 ούτως ώστε να εξαιρεί την βιομηχανική κάνναβη από τις απαγορευμένες ουσίες^[11] και ο οποίος ρυθμίζει τα συναφή ζητήματα σχετικά με την παραγωγή και την εμπορία της. Υπάρχει επίσης ο Περί προλήψεως της χρήσης και διάδοσης ναρκωτικών και άλλων εξαρτησιογόνων ουσιών Νόμος 128 (I)/2000, ο οποίος ίδρυσε το νομικό πρόσωπο του Αντιναρκωτικού Συμβουλίου Κύπρου, το οποίο ελέγχει και συντονίζει όλες τις ενέργειες ενάντια στα ναρκωτικά.^[12] Άλλοι νόμοι εμμέσως σχετικοί είναι επίσης ο περί Συγκάλυψης, Έρευνας και Δήμευσης Εσόδων από Ορισμένες Εγκληματικές Πράξεις Νόμοι 61(I)/1996 καθώς και ο περί της Παρεμπόδισης και Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Παράνομες Δραστηριότητες Νόμος 188(I)/2007, οι οποίοι εμπεριέχουν αδικήματα σχετιζόμενα με τα ναρκωτικά.

2.2 Διεθνές Συμβατικό Δίκαιο

Η Κύπρος έχει επικυρώσει αριθμό διεθνών συμβάσεων που έχουν άμεση σχέση με τα ναρκωτικά και οι οποίες εφαρμόζονται στην Κύπρο ως εσωτερικό δίκαιο με αυξημένη τυπική ισχύ. Αρχικά, είναι η Ενιαία Σύμβαση επί Ναρκωτικών του 1961 με το Τροποποιητικό της Πρωτόκολλο που κυρώθηκαν στο εσωτερικό δίκαιο με τους νόμους 7 του 1969 και 2 του 1973 αντίστοιχα. Κατά δεύτερον, είναι η Σύμβαση επί Ψυχοτρόπων Ουσιών του 1971, η οποία κυρώθηκε με τον κυπριακό νόμο αρ.81 του 1973 και τέλος η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών εναντίον της παράνο-

«το αδίκημα αυτό καθίσταται λιγότερο σοβαρό αν ο παραβάτης είναι νεαρό πρόσωπο, αν παρασύρθηκε από άλλα άτομα, αν δεν είχε ανάμειξη με διακίνηση και εμπόριο, καθώς και αν υπήρξε έμπρακτη μεταμέλεια του και λευκό ποινικό μητρώο»

[9] Αναλυτικότερα βλ. Άρθρο 30(4)(β) ο.π

[10] Άρθρο 6(1) και Άρθρο 7 του Νόμου 41(I)/2016

[11] Άρθρο 2 (1) του Νόμου 29/1977

[12] Άρθρο 4 και 5 του Νόμου 128(I)/2000

Ναρκωτικά και Εξαρτήσεις

μης Διακίνησης Ναρκωτικών και Ψυχοτρόπων Ουσιών του 1988, επικυρωμένη με τον νόμο 49 του 1990. Οι τρεις αυτές συμβάσεις αποτελούν το θεμέλιο για την ανάπτυξη ενός διεθνούς συστήματος ελέγχου των ναρκωτικών, που θα προστατεύει την υγεία των ανθρώπων από την ακατάλληλη χρήση τους. Αποσκοπούν επομένως στην προστασία της δημόσιας υγείας, παρέχοντας ένα νομοθετικό και ρυθμιστικό πλαίσιο που θα αντιμετωπίζει τη χρήση ελεγχόμενων ναρκωτικών φαρμάκων και ψυχοτρόπων ουσιών εντός ειδικών κλινικών παρεμβάσεων (Commission on Narcotic Drugs, 2014, p.1-3).

Οι τρεις συνθήκες των ΗΕ για τα ναρκωτικά περιορίζουν τη χρήση ναρκωτικών αποκλειστικά σε ιατρικούς και επιστημονικούς σκοπούς. Επίσης, και οι τρεις συνθήκες δεν προτρέπουν να θεωρείται η παράνομη χρήση ναρκωτικών ως ποινική πράξη, ωστόσο η Σύμβαση του 1988 αναγνωρίζει ως τέτοια την κατοχή για προσωπική χρήση, θεωρώντας την ως ένα ακόμη μέτρο καταστολής της διακίνησης των ναρκωτικών διεθνώς. Οι συμβαλλόμενες χώρες έχουν επομένως την υποχρέωση να ενεργούν κατά της παράνομης κατοχής για προσωπική χρήση, αλλά διατηρούν τη διακριτική ευχέρεια να αποφασίζουν ποια πολιτική θα ακολουθήσουν. Αυτήν τη διακριτική ευχέρεια μπορούν να ασκούν βάσει της εθνικής τους νομοθεσίας, λαμβάνοντας υπόψη τα ιδιαίτερα περιστατικά κάθε κράτους, τις νοσοτροπίες που υφίστανται αλλά και τις προτεραιότητες που θέλουν να θέσουν, διατηρώντας σε κάθε περίπτωση μια γενικώς απαγορευτική πολιτική. Προκύπτει σαφώς πως οι ίδιες οι Συνθήκες αφήνουν περιθώρια ελιγμών στα εθνικά κράτη, προκειμένου να ελέγχουν κατά το δοκούν την παράνομη κατοχή ναρκωτικών για προσωπική χρήση, χωρίς οι ίδιες να καθορίζουν συγκεκριμένες ποινές. Οι συνθήκες αφενός δεσμεύουν, ωστόσο αναγνωρίζουν τις αρχές και τη φιλοσοφία του νομικού συστήματος εκάστοτε κράτους μέλους και αφήνουν το περιθώριο σ' αυτά να αποφασίζουν για την πολιτική τους, χωρίς να υποχρεώνονται να υιοθετούν ομοιογενή νομική αντιμετώπιση απέναντι σε όσους συμβάλλονται για την κατοχή και την προσωπική χρήση. Συγκεκριμένα η Σύμβαση του 1988 ορίζει, όσον

αφορά την κατοχή, αγορά ή καλλιέργεια για προσωπική κατανάλωση, ότι οι δράσεις αυτές θα πρέπει να καθιερωθούν ως ποινικά αδικήματα. Ωστόσο η υποχρέωση αυτή υπόκειται στις συνταγματικές αρχές των κρατών μελών ή στις βασικές αρχές του νομικού τους συστήματος.^[13] Αυτό έχει ως αποτέλεσμα σήμερα στην Ευρωπαϊκή Ένωση να υπάρχουν ποικίλες προσεγγίσεις και πολιτικές ως προς την χρήση ή κατοχή για προσωπική χρήση ναρκωτικών. Ορισμένα κράτη μέλη έχουν προχωρήσει στην αποποινικοποίηση της κατοχής και προσωπικής χρήσης ναρκωτικών όπως για παράδειγμα η Πορτογαλία και η Ισπανία, μερικά άλλα κράτη εφαρμόζουν πολιτική ανοχής με γνωστό παράδειγμα το κράτος της Ολλανδίας, κι άλλες χώρες συνεχίζουν να εφαρμόζουν πολιτική καταστολής, όπως η Φιλανδία, Νορβηγία, Γερμανία, Ηνωμένο Βασίλειο συμπεριλαμβανομένων και της Ελλάδας και της Κύπρου.

Είναι σημαντικό να τονισθεί πως οι Συμβάσεις επανειλημμένα κάνουν διάκριση μεταξύ αφενός των εμπόρων ναρκωτικών που διαχειρίζονται την παράνομη διανομή τους και αφετέρου των απλών ανθρώπων που πλήττονται από κοινωνικά και υγειονομικά προβλήματα και καταλήγουν έτσι στη χρήση ναρκωτικών φαρμάκων (Commission on Narcotic Drugs, 2014, p.4). Στο κείμενο τους συχνά κάνουν έκκληση για την επανένταξη των χρηστών και των εξαρτημένων ατόμων χωρίς να τους αντιμετωπίζουν ως εγκληματίες που πρέπει να περιθωριοποιούνται, αντικατοπτρίζοντας έτσι μια μη τιμωρητική στάση. Κύρια προτροπή που πηγάζει από αυτές προς τα συμβαλλόμενα κράτη, είναι η διάδοση της γνώσης σχετικά με τα ναρκωτικά και την κατάχρηση ουσιών και της πρόληψης σε όλες τις επαγγελματικές ομάδες που εμπλέκονται, καθώς και στην κοινή γνώμη γενικότερα, τονίζοντας και πάλι τη σημασία που έχει να διαλυθεί η άγνοια και να υπάρξει η απαραίτητη γνώση στον τομέα αυτό.^[14] Ανακεφαλαιώνοντας, όλες οι Συνθήκες των Η.Ε έχουν ενσωματωθεί στο εσωτερικό δίκαιο σε μια προσπάθεια ανάπτυξης ενός διεθνούς συστήματος ελέγχου των ναρκωτικών.

«Οι συμβαλλόμενες χώρες έχουν επομένως την υποχρέωση να ενεργούν κατά της παράνομης κατοχής για προσωπική χρήση, αλλά διατηρούν τη διακριτική ευχέρεια να αποφασίζουν ποια πολιτική θα ακολουθήσουν»

^[13] Article 3(2) of the 1988 Convention

^[14] Article 38(3) of the 1961 Convention and Article 20 (3) of the 1971 Convention

Κυπριακό Ποινικό Δίκαιο

3. Η δικαστηριακή πρακτική μέσα από τη νομολογία του Ανώτατου Δικαστηρίου

Ένα από τα κατάλοιπα της αποικιοκρατίας είναι η εφαρμογή του συστήματος του Κοινοδικαίου στην Κύπρο, στο οποίο ειδική και σημαίνουσα θέση κατέχει η δικαστική απόφαση. Επομένως και μέσα από αυτή θα πρέπει να παρουσιασθεί το πρόβλημα των ναρκωτικών και η αντιμετώπιση των χρηστών. Είναι γνωστό πως στο Κοινοδίκαιο, μία απόφαση ενός δικαστηρίου δημιουργεί δεσμευτικό προηγούμενο για μεταγενέστερες παρόμοιες περιπτώσεις. Ισχύων κανόνας είναι ότι τα δικαστήρια δεσμεύονται απόλυτα μόνο από αποφάσεις που εκδίδονται από ανώτερά τους δικαστήρια. Όσον αφορά τα τελευταία, αυτά μπορούν να παρεκκλίνουν από προηγούμενες τους αποφάσεις, σε εξαιρετικές όμως περιπτώσεις, ήτοι όπου δεν δημιουργούνται σοβαρά προβλήματα από την αλλαγή του θεσπισμένου κανόνα και εφόσον κρίνουν ότι το προηγούμενο μιας δικαστικής απόφασης ήταν έκδηλα λανθασμένο.

Έχει κριθεί μέσα από τη νομολογία πως το δόγμα του δικαστικού προηγούμενου είναι μέρος του δικαστικού μας συστήματος, πως τα κατώτερα δικαστήρια οφείλουν να ακολουθούν τις αποφάσεις του Ανωτάτου Δικαστηρίου της χώρας και πως το ίδιο το Ανώτατο Δικαστήριο μπορεί να μη ακολουθήσει προηγούμενες αποφάσεις του σε περίπτωση που ορισμένοι παράγοντες το επιβάλλουν.^[15] Έχει επανειλημμένως επισημανθεί η σπουδαιότητα του δικαστικού προηγούμενου και η σημασία του για τη βεβαιότητα περί του δικαίου. Κατά κανόνα προηγούμενες αποφάσεις του δικαστηρίου θεωρούνται δεσμευτικές και μόνο λόγοι κεφαλαιώδους σημασίας μπορούν να δικαιολογήσουν απόκλιση.^[16] Καταλήγοντας, η νομολογία στο σύστημα του Common Law, σύστημα που εφαρμόζεται και στην Κύπρο, αποτελεί σημαντική πηγή δικαίου τόσο

με την έννοια πως σ' αυτή βρίσκεται το κείμενο του δικαίου, όσο και με την έννοια ότι με αυτή δημιουργείται δίκαιο. Με βάση τα παραπάνω, οι αποφάσεις του Ανωτάτου Δικαστηρίου σχετικά με τα ναρκωτικά, είναι αυτές που πολλές φορές καθορίζουν τις κατευθυντήριες γραμμές (Στυλιανού, 2000, σ.495).

Η νομολογία μας είναι τεράστια και μόνο ενδεικτικά μπορεί να κριθεί μέσα από χαρακτηριστικά και πάγια νομολογημένες θέσεις. Μια πλούσια νομολογία που με το πέρασμα των χρόνων ως προς ορισμένες αρχές έχει παγιωθεί, ωστόσο διακρίνεται εμφανώς και μια στροφή της και σημεία απόκλισης. Μέχρι σήμερα τα Δικαστήρια κάνουν επίκληση πάγιας νομολογίας του Ανωτάτου Δικαστηρίου για να τονίσουν πως η χρήση ναρκωτικών έχει προσλάβει ανησυχητικές διαστάσεις κι αυτό επιβάλλει κατά κανόνα την επιβολή αποτρεπτικών ποινών. Κάνουν λόγο επίσης πως το πρόβλημα των ναρκωτικών αποτελεί κοινωνική μάστιγα και νάρκη στο θεμέλιο της κοινωνίας και πως τα ίδια τα ναρκωτικά συνιστούν ένα υπαρκτό κίνδυνο για την ευημερία του κοινού. Έχει επίσης τονισθεί πως η έξαρση η οποία παρατηρείται στη χρήση των ναρκωτικών καθιστά την αποτροπή επιβεβλημένη κι αυτή εν τέλει θα καθορίσει τη φύση της ποινής, γεγονός που καθιστά τη φυλάκιση μια εμφανή επιλογή. Επίσης η νομολογία κάνει διάκριση μεταξύ εμπόρων ναρκωτικών και χρηστών. Όσον αφορά τους πρώτους η επιβολή αποτρεπτικών ποινών κρίνεται επιβεβλημένη. Ωστόσο όσο κι αν γίνεται προσπάθεια για διάκριση των δύο κατηγοριών, αυτή εν τέλει αμβλύνεται με τη σκέψη πως οι χρήστες είναι αυτοί που συντηρούν την εμπορία των ναρκωτικών, ξεκινώντας αρχικά από την αναζήτηση και αγορά και καταλήγοντας στην διακίνηση. Συνεχίζοντας μέσα από τις θέσεις του, το Δικαστήριο τονίζει πως η καταπολέμηση του κακού στη γένεσή του διέρχεται μέσα από την καταπολέμηση της κατανάλωσης ναρκωτικών, με λογικό επακόλουθο και

«η χρήση ναρκωτικών έχει προσλάβει ανησυχητικές διαστάσεις κι αυτό επιβάλλει κατά κανόνα την επιβολή αποτρεπτικών ποινών»

[15] Republic V. Demetrios Demetriades (1977) 3 CLR 213 - "That the Cyprus Courts regard judicial precedent as a source of law and the decisions of the Supreme Court are binding on all courts .. That the Supreme Court is entitled, being the highest Court of the land entrusted with both original and appellate jurisdiction, concerned with the interpretation of the Constitution and having exclusive jurisdiction on

Administrative Law matters, to depart from precedent if it is of opinion that they are wrong or that changed political, economic and social developments call for, a review of its previous approach, particularly so in matters of Constitutional and Administrative Law"

[16] Νικολάου κ.α V Νικολάου και άλλου (1992) 1 ΑΑΔ 1338, στην οποία γίνεται παραπομπή και σε άλλες αποφάσεις

Ναρκωτικά και Εξαρτήσεις

στην περίπτωση των χρηστών να συντρέχουν ισχυροί λόγοι για την επιβολή αποτρεπτικών ποινών (Παγιαβλάς V. Αστυνομίας, [1998]). Με την πάροδο των χρόνων και τη μεταβολή των συνθηκών της κοινωνίας τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο, το Ανώτατο Δικαστήριο της χώρας προχώρησε περαιτέρω τις σκέψεις του όσον αφορά την αντιμετώπιση των χρηστών, αναθεωρώντας τη πάγια στάση του. Με μεταγενέστερη νομολογία έχει θεσπιστεί μια σειρά από μετριαστικούς παράγοντες για το χρήστη, που λαμβάνονται σοβαρά υπόψη ως προς τον καθορισμό της ποινής. Μερικοί από αυτούς είναι το λευκό ποινικό μητρώο, η άμεση παραδοχή, η έμπρακτη μεταμέλεια του κατηγορουμένου καθώς και οι προσωπικές του συνθήκες. Ρόλο επίσης διαδραματίζει η μικρή ποσότητα ναρκωτικών αλλά και το αν τα ναρκωτικά που κατέχει προορίζονται για ιδία χρήση και όχι για εμπορία. Το Δικαστήριο μέσα από την απόφασή του τόνισε και πάλι την σοβαρότητα των αδικημάτων, ακόμη κι αν η ποσότητα είναι μικρή, και κατέληξε πως όλα τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της υπόθεσης δικαιολογούσαν την επιβολή ποινής φυλάκισης μικρότερου όμως ύψους (Ιωάννου v. Αστυνομίας, [2011]). Εμφανίζεται επομένως μια μεταβολή στην απόλυτη θέση της νομολογίας πως οι αποτρεπτικές ποινές επιβάλλονται και στους χρήστες ναρκωτικών. Σταθερό όμως σημείο σύγκλισης αποτελεί το γεγονός πως μέχρι σήμερα η απειλή ποινής φυλάκισης συνεχίζει να υφίσταται για τους χρήστες ναρκωτικών. Όπως έχει επισημάνει ο έγκριτος Δικαστής κ. Πικής «και για τους χρήστες αρμόζουν αποτρεπτικές ποινές, αφού δηλητηριάζουν την ύπαρξή τους και διανοίγουν το δρόμο για τους εμπόρους ναρκωτικών». (Afroughi Nehdi v. Αστυνομίας, 2001).

Αξιοσημείωτο είναι πως με την πολύ πρόσφατη απόφασή του, Ποινική Έφεση 319/2014, Γενικός Εισαγγελέας v. Ντένη Σέλλα, το Ανώτατο Δικαστήριο έκανε σημαντική στροφή στις πάγιες θέσεις του. Στην υπόθεση αυτή τα ιδιαίτερα περιστατικά έπαιξαν καθοριστικό ρόλο. Κατηγορούμενος ήταν ένας νεαρός 19 χρονών, ο οποίος δοκίμασε για πρώτη φορά ναρκωτικά καπνίζοντας ένα τσιγάρο. Το πρωτόδικο δικαστήριο έλαβε υπόψη του την άμεση παραδοχή του, το

λευκό ποινικό του μητρώο καθώς και την ποσότητα των ναρκωτικών που ήταν ελάχιστη και κατέληξε ασκώντας την επιείκειά του πως αρμόζουσα ποινή σε τέτοια περίπτωση αποτελεί η εγγύηση για τήρηση του νόμου και της τάξης για περίοδο έξι μηνών. Το εφετείο υποστήριξε πως δεν υπήρχε κανένας λόγος να επέμβει στην επιβληθείσα ποινή, η οποία υπό τις συνθήκες δεν κρίνεται ως έκδηλα ανεπαρκής, ούτε και εντοπίζεται οποιοδήποτε σφάλμα αρχής. Η απόφαση αυτή είναι πολύ σημαντική διότι φανερώνει μία μεταστροφή της νομολογίας, η οποία συμβαδίζει με τα χαρακτηριστικά της κοινωνίας η οποία συνεχώς μεταλλάσσεται. Από την άλλη πλευρά όμως, διαφαίνεται πως η καταδίωξη των χρηστών εξακολουθεί να συνεχίζεται στο ακέραιο και αυτοί να προσάγονται ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων για το αδίκημα της χρήσης ουσιών.

Γενικότερα τα Δικαστήρια της χώρας εξετάζουν το ζήτημα της εξάρσης των ναρκωτικών συνολικά, καθώς και το γεγονός ότι νέα σκευάσματα προσπαθούν να εισαχθούν παγκοσμίως. Τονίζουν επιπρόσθετα πως το έγκλημα της διακίνησης και εμπορίας ναρκωτικών παρουσιάζει αύξηση τα τελευταία χρόνια, ένας παράγοντας που δεν μπορεί να παραγνωριστεί, επισημαίνοντας πως το στοιχείο της αποτροπής δια της επιβολής αυστηρών ποινών είναι που καθορίζει τον προσανατολισμό του Δικαστηρίου ως προς το ύψος της ποινής (Levent Shail και Δημοκρατίας, [2014]). Επισημαίνεται επίσης η ανησυχητική συχνότητα των αδικημάτων που έχουν σχέση με την προμήθεια, κατοχή και χρήση ναρκωτικών, η οποία υπαγορεύει την ανάγκη επιβολής αποτρεπτικών ποινών (Σοφοκλέους v. Αστυνομίας, [2001]). Μέσα από την πλούσια νομολογία παρατηρείται επίσης να γίνεται συχνά λόγος για την υποχρέωση επιβολής αυστηρών και αποτρεπτικών ποινών, ούτως ώστε να συμβάλουν στην χαλιναγώγηση του φαινομένου αυτού που διαβρώνει την κοινωνία και τον άνθρωπο, επιβεβαιώνοντας πως κρίνεται αναγκαία η επιβολή αυστηρών ποινών για τα αδικήματα χρήσης και εμπορίας ναρκωτικών (Γενικός Εισαγγελέας v. Sak, [2005]).

Θετικές είναι όμως οι θέσεις που εκφράζει σήμερα το Ανώτατο Δικαστήριο μέσα από τις πρόσφατες αποφάσεις του. Έχει επισημάνει

«η εξάρση η οποία παρατηρείται στη χρήση των ναρκωτικών καθιστά την αποτροπή επιβεβλημένη κι αυτή εν τέλει θα καθορίσει τη φύση της ποινής, γεγονός που καθιστά τη φυλάκιση μια εμφανή επιλογή»

Κυπριακό Ποινικό Δίκαιο

πως η χρήση των ναρκωτικών που εξαπλώνεται με γοργό ρυθμό, επηρεάζει όχι μόνο το χρήστη και την οικογένειά του, αλλά και την κοινωνία ολόκληρη, για αυτό και είναι χρέος της πολιτείας να εφαρμόζει μηχανισμούς προστασίας και ευρύτερης βοήθειας ειδικά προς τους χρήστες ναρκωτικών (Τρύφωνος ν. Αστυνομίας, [2009]). Επίσης αποτελεί καταλυτικής σημασίας δεδομένο ότι ένας κατηγορούμενος με δική του θέληση ακολουθεί πρόγραμμα απεξάρτησης και μάλιστα με επιτυχία (Καρακάννας ν. Αστυνομίας, [2004] και Τσιάνικα κ. α ν. Δημοκρατίας, [2011]). Συνοψίζοντας, βάσει των παραπάνω, εμφανίζεται η πάγια θέση της νομολογίας ως προς το χαρακτηρισμό των αδικημάτων αυτών ως ιδιαίτερος σοβαρά και την ανάγκη για επιβολή αποτρεπτικών ποινών. Πλέον όμως αυτή επιχειρεί να αντιμετωπίσει την κατηγορία των χρηστών με επιείκεια, χωρίς όμως να παύσει εν τέλει η καταδίωξη των χρηστών και η επιβολή στερεωτικών της ελευθερίας ποινών, ανεξαρτήτως συρροής ελαφρυντικών παραγόντων.

4 Η άλλη όψη της ισχύουσας πολιτικής. Η ανάγκη μιας νέας προσέγγισης

Από όσα έχουν αναφερθεί ανωτέρω προκύπτει πως το κυπριακό νομικό σύστημα ακολουθεί γενικώς μια απαγορευτική πολιτική ενάντια στα ναρκωτικά και συγκεκριμένα μια πολιτική καταστολής. Η Κυπριακή Δημοκρατία έχει επικυρώσει όλες τις Διεθνείς Συμβάσεις σχετικά με την καταπολέμηση των ναρκωτικών και έχει εκσυγχρονίσει την εθνική της νομοθεσία σε μεγάλο βαθμό εναρμόνισης με το ευρωπαϊκό κοινοτικό κεκτημένο.^[17] Υπάρχει πληθώρα νόμων προς το ζήτημα αυτό, με συνεχή προσπάθεια αναθεώρησης του συστήματος ως προς την αντιμετώπιση του προβλήματος και τη μεταχείριση των χρηστών. Τα κενά όμως εξακολουθούν να υπάρχουν και ζητήματα να ανακύπτουν ως προς την πολιτική της καταστολής που εξακολουθεί να εφαρμόζει η Κύπρος σε σχέση με άλλες ευρωπαϊκές χώρες.

Είναι ορθή η επισήμανση ότι όντως με την καταστολή επιδιώκεται η προστασία του κοινωνικού συνόλου και κυρίως των νέων από τη διάδοση και χρήση των ναρκωτικών, με κυριότερο σκοπό τη διασφάλιση της υγείας των πολιτών σε ένα χώρο ελευθερίας και ασφάλειας, κάτι το οποίο επιτυγχάνεται με την ισχύουσα πολιτική της καταστολής των ναρκωτικών ουσιών. Είναι όμως αξιοσημείωτο να παρουσιασθεί και η άλλη όψη του νομίσματος. Ο ιατρός φαρμακευτικών εξαρτήσεων Γιώργης Οικονομόπουλος υποστήριξε πως «η καταστολή όχι μόνο απέτυχε το σκοπό της – τη μείωση των κινδύνων- αλλά αντίθετα αποτελεί και τον κυριότερο παράγοντα δημιουργίας και συντήρησης των βλαβών, που υποτίθεται ότι θέλει να εμποδίσει». Επίσης συνεχίζει και υποστηρίζει το δικαίωμα της αυτορρύθμισης του κάθε ανθρώπου, δικαίωμα που περιλαμβάνει και την επιλογή χρήσης ουσιών, επισημαίνοντας επιπρόσθετα πως «έχουμε δηλαδή φιλελεύθερο και αντικειμενικό ποινικό σύστημα, με το οποίο είναι εντελώς ασύμβατη η απαγόρευση πράξεων αυτοκαθορισμού, ακόμη και των αυτοκαταστροφικών» (Οικονομόπουλος, 2007).

Σήμερα πολλοί είναι αυτοί που έχουν επισημάνει την αποτυχία των απαγορευτικών και τιμωρητικών πολιτικών. Η ίδια η Παγκόσμια Επιτροπή για τα ναρκωτικά κάνει ανοιχτά λόγο για αποτυχία σε αυτό τον «πόλεμο» και τρέχει καμπάνια για αναζήτηση νέων προσεγγίσεων στο θέμα των ναρκωτικών (The war on Drugs, 2014). Επιπρόσθετα, η Διεθνής Αντιαπαγορευτική Ένωση αναφέρει πως έχει γίνει αντιληπτό το γεγονός πως το πρόβλημα των ναρκωτικών επιδεινώνεται από τον τρόπο αντιμετώπισής του που είναι η απαγορευτική, κατασταλτική πολιτική και πως η απαγόρευση απέτυχε παταγωδώς. (LIA, Διεθνής Αντιαπαγορευτική Ένωση, 1991, σ.9-10). Μέχρι και το Σχέδιο Δράσης του Αντιναρκωτικού Συμβουλίου Κύπρου αναφέρει ρητά πως «οι νέες προκλήσεις που ολοένα αυξάνονται και που αφορούν στο συνεχώς μεταλλασσόμενο προφίλ της χρήσης θα πρέπει να οδηγήσουν στην εισαγωγή νέων προσεγγίσεων» (ΑΣΚ, 2012, σ.11).

«είναι χρέος της πολιτείας να εφαρμόζει μηχανισμούς προστασίας και ευρύτερης βοήθειας ειδικά

^[17] Με τη ψήφιση του Νόμου 61(I)/2016 που προνοεί για την παραγωγή και εμπορία της βιομηχανικής κάνναβης και ο οποίος τροποποίησε το νόμο του 1977, ώστε να εξαιρεί τη βιομηχανική κάνναβη από τις απα-

γορευμένες ουσίες, η κυπριακή νομοθεσία αντικατοπτρίζει πλέον το Ευρωπαϊκό κεκτημένο και τους σχετικούς κανονισμούς. (ΑΣΚ, 2015, σ.37)

Ναρκωτικά και Εξαρτήσεις

Προκύπτει σαφώς πως η εξεύρεση νέων προσεγγίσεων και η υιοθέτηση νέας πολιτικής για την αντιμετώπιση των χρηστών κρίνεται επιβεβλημένη. Ο νόμος θα πρέπει να αναθεωρηθεί ως προς τους χρήστες ναρκωτικών και ενδεχομένως να αποποινικοποιήσει τη χρήση ή την κατοχή για προσωπική χρήση σε μια προσπάθεια αναδιαμόρφωσης του καθεστώτος απαγόρευσης που υφίσταται σήμερα. Οι καταπιεστικές πολιτικές, μια πολιτική που σε ορισμένο βαθμό εφαρμόζει και η Κύπρος, οδηγούν σε καταστάσεις διαφθοράς και βίας, μια εφαρμοζόμενη πολιτική που έχει ως αποτέλεσμα την περιθωριοποίηση του εξαρτημένου ατόμου, το στιγματισμό του ως τοξικομανή και εν τέλει τον εγκλεισμό του στη φυλακή. Τα σημερινά δεδομένα, οι κοινωνίες που συνεχώς μεταλλάσσονται, οι όλο και αυξανόμενες χώρες που επέλεξαν την υιοθέτηση μιας άλλης πολιτικής, δείχνουν πως και το κυπριακό νομικό σύστημα οφείλει να εκσυγχρονιστεί ριζικά εφαρμόζοντας άλλη πολιτική, μια πολιτική που μεταξύ άλλων θα προβλέπει και την αποποινικοποίηση της χρήσης^[18].

4.1 Στο δρόμο της αποποινικοποίησης

Όλο και περισσότερους υποστηρικτές βρίσκει η πολιτική της αποποινικοποίησης της χρήσης και της κατοχής για προσωπική χρήση ναρκωτικών ουσιών, πολιτική που εφαρμόζουν πολλές Κυβερνήσεις σήμερα. Βασικό παράδειγμα αποτελεί η Πορτογαλία η οποία έγινε η πρώτη χώρα στην Ευρώπη που το 2001 αποποινικοποίησε με νόμο την κατοχή και προσωπική χρήση όλων των ουσιών και ταυτόχρονα ενίσχυσε τις δομές πρόληψης και θεραπείας. Έθεσε έτσι ένα νέο θεσμικό πλαίσιο που αφορά την αγορά, κατοχή και κατανάλωση όλων των ουσιών για προσωπική χρήση με μια μέση ποσότητα αρκετή για να καλύψει τις ανάγκες του χρήστη για περίοδο 10 ημερών. Η ρύθμιση αυτή αντιμετωπίζει ακόμα ποινικά τους καλλιεργητές, τους διακινητές και τους εμπόρους και, γενικά ως προς τη χρήση και κατοχή για προσωπική χρήση, η φυλάκιση αντικαταστάθηκε με την προσφορά θεραπείας, που ο χρήστης έχει δικαίωμα να αρνηθεί. Στην αποποινικοποίηση της

προσωπικής χρήσης της κάνναβης προχώρησε η Ισπανία, η οποία επιτρέπει και τη διανομή της σε κοινωνικές λέσχες κάνναβης. Η πώληση εκτός ελεγχόμενων χώρων και η μεταφορά της κάνναβης γενικότερα εξακολουθεί να είναι παράνομη. Πρωτοπόρος και πιο στενά συνδεδεμένη με τη χρήση ναρκωτικών χώρα αποτελεί η Ολλανδία. Από το 1970 η Ολλανδία εφαρμόζει πολιτική ανοχής όσον αφορά τα ελαφριά ναρκωτικά και συγκεκριμένα την κάνναβη, χωρίς να υπάρχει ενεργή δίωξη των χρηστών. Η πολιτική της αυτή επιτρέπει τα 5 γραμμάρια κάνναβης σε δημόσιο χώρο, ενώ σε ιδιωτικό χώρο επιτρέπονται μέχρι 30 γραμμάρια και καλλιέργεια μέχρι 5 φυτών για προσωπική χρήση. Γενικά η παραγωγή, καλλιέργεια μεγάλης κλίμακας, η εμπορία και η διακίνηση αποτελούν ποινικά αδικήματα, ενώ η πώληση, αν και τεχνικά είναι παράνομη, ουσιαστικά είναι ευρέως ανεκτή. Προϋπόθεση είναι γίνεται με ελεγχόμενο τρόπο, δηλαδή μόνο στα γνωστά coffee shops, με ανώτατο όριο αυτό των 5 γραμμάρια και μόνο σε ενήλικες, ενώ απαγορεύεται η διαφήμιση των ναρκωτικών και η πώληση των λεγόμενων σκληρών ναρκωτικών (Νικήτας και Τρίφτη, 2015). Ως προς την κάνναβη στην Κύπρο είναι σημαντικό να αναφερθεί πως παραμένει η πιο διαδεδομένη ουσία και έχει την υψηλότερη επικράτηση σε σύγκριση με τις υπόλοιπες παράνομες ουσίες. (Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης και Πληροφόρησης για τα Ναρκωτικά, 2014, σ.6).

Η αποποινικοποίηση γενικότερα της χρήσης ουσιών εκτός από τους πολλούς υποστηρικτές που βρίσκει, ερείδεται και σε συνταγματικό/νομικό επίπεδο. Αποτελεί βασικό δικαίωμα και ελευθερία του κάθε ανθρώπου να κάνει ό,τι επιθυμεί με το σώμα του και τη ζωή του. Στη χρήση ναρκωτικών ουσιών το θύμα και ο δράστης είναι το ίδιο πρόσωπο και σε νομικό επίπεδο. Η τιμωρία ενός ενήλικου ατόμου για την κατανάλωση στο σπίτι του μιας ουσίας της επιλογής του είναι αντίθετη προς τις θεμελιώδεις ατομικές ελευθερίες του ανθρώπου, ήτοι το δικαίωμα να πράττει καθετί που δεν βλάπτει τους άλλους, το δικαίωμα καθενός πάνω στο σώμα του, το δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή. Η χρήση ουσιών πρόκειται για

«πολλοί είναι αυτοί που έχουν επισημάνει την αποτυχία των απαγορευτικών και τιμωρητικών πολιτικών»

[18] Με τον όρο αποποινικοποίηση εννοείται η κατάργηση του ποινικού γνωρίσματος της πράξης (Ελληνικό Λεξικό Τεγόπουλος – Φυτράκης)

Κυπριακό Ποινικό Δίκαιο

εκούσια βλάβη και πράξη αυτοπροσβολής, αφού ο χρήστης δεν προσβάλλει άλλο έννομο αγαθό παρά την ίδια τη ζωή του. Όπως ορθά υποστήριξε και ο Νίκος Παρασκευόπουλος, «η βλάβη της δημόσιας υγείας δεν μπορεί να έγκειται μόνο στη βλάβη της υγείας του ίδιου του χρήστη. Με την ίδια λογική θα έπρεπε τότε να τιμωρείται ως προσβολή της δημόσιας υγείας και οποιοσδήποτε αυτοτραυματισμός, ως προσβολή της δημόσιας τιμής οποιοσδήποτε αυτοσαρκασμός κλπ.» (Παρασκευόπουλος, 1993, σ.34). Ωστόσο και η αντίθετη άποψη έχει εκφραστεί, πως η προσβολή της δημόσιας υγείας μέσα από τη χρήση ναρκωτικών ουσιών έχει τη μορφή της αφηρημένης διακινδύνευσης της υγείας και των άλλων εκτός του δράστη προσώπων. Σε κάθε περίπτωση η τιμώρηση της αυτοπροσβολής, πράξη που συνιστά η χρήση ουσιών, συνεχίζει να προσβάλλει το δικαίωμα αυτοπροσδιορισμού του ανθρώπου. Το κράτος κατά συνέπεια οφείλει να παρεμβεί και να δώσει μόνο τα πρόσωπα που βλάπτουν την κοινωνία ή τρίτους, όχι τους απλούς χρήστες, που δεν προβαίνουν στη διακίνηση/προμήθεια ούτε προκαλούν με τη συμπεριφορά τους.

Συμπερασματικές Κρίσεις

Ανακεφαλαιώνοντας, δεδομένων όσων έχουν λεχθεί ανωτέρω, το νομικό σύστημα της Κύπρου, παρ' όλες τις προσπάθειες που καταβλήθηκαν προς αναθεώρηση των νόμων, χρήζει ριζικής αναδιαμόρφωσης. Υπάρχει πάντοτε ο χώρος για βελτίωση και προς την κατεύθυνση αυτή οφείλουν οι νομοθέτες να προχωρούν. Υπέροτατος σκοπός κάθε φιλελεύθερης και δημοκρατικής κοινωνίας είναι η θέσπιση ανθρώπινων νόμων, νόμων που ταιριάζουν στην ιδέα της ατομικής ευθύνης και διασφαλίζουν την ελευθερία όλων των πολιτών. Προς αυτήν επομένως την κατεύθυνση θα πρέπει να αναθεωρηθούν και οι νόμοι περί ναρκωτικών όσον αφορά τους χρήστες ουσιών. Είναι σαφές ότι η εξίσωση του χρήστη με έναν εγκληματία, αφού η χρήση συνιστά ποινικό αδίκημα, και η εφαρμογή της ποινικής καταστολής που ισχύει σήμερα οδηγούν εν τέλει σε αδιέξοδο. Κατά συνέπεια οι νόμοι θα πρέπει να αναθεωρηθούν, να παύσουν οι τιμωρητικές πολιτικές για τα ναρκωτικά, όσον

αφορά την προσωπική χρήση, να υπάρξει διαχωρισμός και κλιμάκωση των ναρκωτικών ουσιών και το κυπριακό νομικό σύστημα, βάσει όσων έχουν αναφερθεί και με πρότυπα αντίστοιχα ευρωπαϊκά συστήματα, να προχωρήσει στην αποποινικοποίηση της χρήσης και της κατοχής για προσωπική χρήση ναρκωτικών. Ως πρώτο βήμα θα πρέπει να επιχειρηθεί η αποποινικοποίηση της κάνναβης, η οποία υπενθυμίζεται πως επικρατεί στις προτιμήσεις των χρηστών στην Κύπρο και στη συνέχεια να εφαρμοστεί η πολιτική αποποινικοποίησης για όλες τις ουσίες. Οι χρήστες θα πρέπει με κάθε τρόπο να απομακρυνθούν από τα παράνομα κυκλώματα εμπορίας και διακίνησης, με ταυτόχρονη διασφάλιση των δικαιωμάτων τους. Ο ίδιος ο χρήστης θα πρέπει να αντιμετωπίζεται ως ένας άνθρωπος που χρήζει προστασίας και φροντίδας και να επιτευχθεί παράλληλα η μείωση των κινδύνων που απειλούν αυτούς και το περιβάλλον τους, στόχος που εμφανώς δεν επιτυγχάνεται μέσα από την εφαρμοζόμενη πολιτική καταδίωξης των χρηστών που ισχύει σήμερα στην Κύπρο. Μια πολιτική αποποινικοποίησης της χρήσης με ρητές πρόνοιες στο νόμο και έμφαση στην πρόληψη είναι αυτό που χρειάζεται η σημερινή κοινωνία, ούτως ώστε να επιτευχθεί ένα ουσιαστικό σύστημα ελέγχου των ναρκωτικών, υγείας και ευημερίας. Εν κατακλείδι, υπενθυμίζεται ότι οι νέες προκλήσεις, που αυξάνονται και αφορούν στο συνεχώς μεταλλασσόμενο προφίλ της χρήσης, καθιστούν επιβεβλημένη την αναζήτηση και εισαγωγή νέων εναλλακτικών προσεγγίσεων.

.....

«Αποτελεί βασικό δικαίωμα και ελευθερία του κάθε ανθρώπου να κάνει ό,τι επιθυμεί με το σώμα του και τη ζωή